

ЗВІТ
БІРЖОВОЇ РАДИ
ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«ФОНДОВА БІРЖА «ПЕРСПЕКТИВА»
ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОТЯГОМ 2017 РОКУ

У звітному періоді Біржова рада ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ФОНДОВА БІРЖА «ПЕРСПЕКТИВА» (далі – Товариство/Біржа) працювала у складі трьох осіб, які були обрані черговими загальними зборами акціонерів Товариства 24.04.2017 р., а саме:

Голова Біржової ради – Мілюшко Едуард Іванович;

Член Біржової ради – Шевчук Костянтин Дмитрович;

Член Біржової ради – Чернобровська Кароліна Миколаївна.

У своїй діяльності Біржова рада Товариства керується чинним законодавством, Статутом Товариства та рішеннями, прийнятими загальними зборами акціонерів Товариства.

За звітний період 2017 року проведені наступні засідання Біржової ради Товариства, на яких розглядалися питання, що належать до компетенції Біржової ради, а саме:

- Про проведення чергових загальних зборів акціонерів Товариства;
- Затвердження порядку денного чергових загальних зборів акціонерів Товариства, затвердження форми та текстів бюлетенів для проведення голосування, затвердження форми та текстів бюлетенів для проведення кумулятивного голосування;
- Про затвердження дій щодо запобігання маніпулюванню та цінової нестабільності;
- Про застосування заходів дисциплінарного впливу до членів Біржі за анулювання ними договорів купівлі-продажу, укладених на Біржі;
- Про затвердження нової редакції Правил ПАТ «ФБ «Перспектива»;
- Про доповнення тарифів за послуги ПАТ «ФБ «Перспектива»;
- Про попереднє надання згоди на вчинення Товариством значних правочинів;
- Затвердження звіту Біржової ради для подання на затвердження загальним зборам акціонерів Товариства за підсумками діяльності Товариства у 2016 році;
- Про затвердження результатів діяльності Товариства (I, II, III, IV квартал) у 2016 р., тощо.

На засіданнях обговорювалися та приймалися рішення про плани діяльності Біржової ради на кожен квартал, розглядалися підсумки фінансово - господарської діяльності Товариства за минулий рік.

У минулому році Біржова рада виконувала обов'язки, покладені на неї Статутом Товариства, у співпраці із виконавчим органом Товариства.

На засіданнях Біржової ради розглядалися питання перспективного розвитку Товариства на найближчий час. Першочерговими для Товариства є наступні плани розвитку:

- 1) Підвищення якості біржового списку.

На Біржі та біржовому ринку в цілому залишається недостатньою частка лістингових ЦП, в біржових списках залишається багато ЦП, щодо яких взагалі відсутні біржові торги.

Протягом 2011-2014 рр. частка лістингових акцій в біржових списках українських фондових бірж коливалася в межах 9-11%, корпоративних облігацій – 29-36%. За наслідком суттєвого підвищення лістингових вимог на початку 2016 р. ринок зіткнувся із ще більш суттєвим дефіцитом лістингового інструментарію. Для Біржі наслідки були менш значущими, ніж для інших українських фондових бірж, зважаючи на акцент на торгівлі державними цінними паперами, яких лістингові новації не торкнулися. Тим не менше, перед Біржею гостро стоїть завдання залучення до лістингу емітентів недержавних цінних паперів (акцій та корпоративних облігацій). На кінець 2017 року в лістингах всіх фондових бірж України налічувалося лише два десятки випусків недержавних цінних паперів.

Більше того, значно скоротилася і кількість позалістингових цінних паперів. Так зване «очищення ринку» стало додатковим чинником зменшення доступного операторам біржового ринку інструментарію, що вже позначилося на постійному скороченні кількості випусків цінних паперів у біржових списках (на 15% на ФБ «Перспектива» та на 35% на ПФТС), а також кількості випусків цінних паперів, за якими укладалися договори на біржовому ринку та фіксувалися біржові курси.

Через останні законодавчі новації наразі відсутня необхідність біржового обігу акцій для компаній, що не здійснювали публічну пропозицію. Емісійна активність є досить епізодичною і не сприяє суттєвому притоку на біржовий ринок нових інструментів. Таким чином, залучення нових емітентів до біржового списку наразі є достатньо складним завданням.

Кількість цінних паперів, за якими укладалися договори на біржах у 2017 р.

	Кількість випусків ЦП, за якими укладалися договори			% активних випусків ЦП у біржовому списку		
	ФБП	ПФТС	УБ	ФБП	ПФТС	УБ
Державні ЦП	74	63	45	31%	26%	19%
Облігації підприємств	28	45	6	45%	76%	75%
Інші ЦП	34	43	99	20%	14%	79%

2) Залучення учасників торгів.

У 2017 році скорочення кількості членів на українських фондових біржах тривало та склало 2-6%. На початку 2018 року за кількістю членів (82) ФБ «Перспектива» поступається «Українській біржі» (93) та випереджає ПФТС (59).

З 82 членів ФБ «Перспектива» до торгів допущено 67. Таким чином, незважаючи на триваюче скорочення кількості учасників ринку, кількість членів ФБ

«Перспектива», допущених до торгів, зберіглась на рівні попереднього року та на 14-34% перевищує показники ПФТС (59) та «Українській біржі» (50) відповідно.

Серед членів ФБ «Перспектива» налічується 36 банків. Кількість банків, допущених до торгів, становить 32, тобто в 1,2 та 3,6 раз більше, ніж на ПФТС (26) та «Українській біржі» (9) відповідно.

Договори на ФБ «Перспектива» протягом 2017 року уклалися також 32 банками. Частка банків в загальному обсязі торгів на ФБ «Перспектива» у грудні складає 78%, з початку року – 71%.

Кількість учасників торгів на Біржі у 2017 р. становила 57, тобто 70% кількості членів Біржі. Це більше за показники інших фондових бірж України (50 на ПФТС та близько 40 на «Українській біржі»), хоча в окремих сегментах (насамперед, торги акціями та деривативами) ФБ «Перспектива» поступається конкурентам.

Кількість учасників торгів на біржах у розрізі видів фінансових інструментів

Показники	ФБ «Перспектива»						ПФТС	УБ
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017	2017
Загальна кількість учасників торгів	62	100	98	81	70	57	52	~40
- державні облігації	28	61	78	60	54	51	43	н.д.
- облігації підприємств	32	58	54	33	26	20	21	н.д.
- акції	27	49	37	27	15	9	19	39
- інвестиційні сертифікати	9	27	32	20	11	2	2	н.д.
- депозитні сертифікати	-	-	2	14	11	-	-	
- деривативи та похідні	9	9	7	10	6	6	-	12
Кількість членів біржі на кінець року	108	144	123	101	87	82	59	93

Кількість учасників торгів на українських фондових біржах суттєво нижча за кількість членів бірж, допущених до торгів, та має стійку тенденцію до зниження.

За даними публічних ренкінгів, за 3 роки (з січня 2015 року по січень 2018 року) кількість торговців цінними паперами, що уклали угоди протягом місяця, скоротилася на ПФТС в 2,3 раз (з 59 до 26), на «Українській біржі» в 2 рази (з 43 до 22), на ФБ «Перспектива» - в 1,5 раз (з 56 до 38).

Натомість кількість фінансових посередників-учасників торгів на біржах-членах Федерації європейських фондових бірж (The Federation of European Securities Exchanges, FESE) є більш стабільною. У січні 2018 року на європейських біржах, які **надали відповідну статистику FESE**, торгували:

акціями – 873 учасники, в середньому – 58 на біржі (від 15 на Cyprus SE до 232 на Deutsche Borse),

облігаціями – 564 учасники, в середньому – 43 на біржі (від 6 на Cyprus SE до 147 на Deutsche Borse),

деривативами – 794 учасники, в середньому – 113 на біржі (від 13 на Budapest SE до 581 на Deutsche Borse).

Показники українських майданчиків суттєво поступаються середньоєвропейським. Так, кількість учасників торгів акціями на «Українській біржі» у січні становила 21 – на рівні Irish Stock Exchange (посідає 11 місце в ренкінгу FESE). Трохи краща ситуація з облігаціями. Кількість учасників торгів облігаціями на ФБ «Перспектива» – 35, на ПФТС – 24, тобто показники ФБ «Перспектива» відповідають 7 місцю в ренкінгу FESE (після Bucharest SE – 37), а ПФТС – 9 місцю (після Luxembourg SE – 26).

В умовах постійного скорочення кількості ліцензованих торговців цінними паперами та банків конкуренція між фондовими біржами за найбільш активних брокерів набуває особливої актуальності.

3) Просування технології Інтернет-трейдингу на Біржі.

У 2013 році Біржа почала активну співпрацю з українськими та російськими розробниками відповідних ІТ щодо розробки універсального "шлюзу". В травні 2014 року відбулися перші торги за цією технологією щодо акцій. У травні 2015 року технологічні можливості для операторів ринку були розширені: завдяки успішному старту торгів валютними деривативами вдалося оперативно забезпечити інтеграцію брокерської системи SL Trade вже не тільки до фондового, але й до торгів на строковому ринку Біржі. Подальше зростання популярності технології Інтернет-трейдингу значною мірою стримується з причин, аналогічних проблемам, що ускладнюють розвиток строкового ринку на Біржі та в Україні загалом (інституційні проблеми, валютні обмеження, недостатність законодавчого врегулювання). Разом з тим, наразі НБУ поступово скорочує існуючі обмеження на валютному ринку, що може сприяти активізації строкового сегменту.

4) Розвиток ринку РЕПО на Біржі.

Восени 2013 року розпочалася взаємодія Біржі з РЦ, НАБУ, АУФТ щодо методологічного та технологічного обговорення умов запуску ринку тристороннього РЕПО з компенсаційними внесками. Ця технологія має значно підвищити ліквідність не тільки власне ринку РЕПО, але й спотових сегментів обігу інструментів, які можуть використовуватися в якості предмету РЕПО. Ця технологія, незважаючи на численні обговорення протягом 2013-2016 рр., так і не була реалізована, в т.ч. через відсутність відповідної ІТ-реалізації на рівні РЦ. Як наслідок, на ринку РЕПО наразі домінує т.зв. «вільне РЕПО».

Недостатність дієвих механізмів гарантування виконання угод РЕПО в умовах активного виведення банків з ринку та дефіциту ліквідності в низці випадків призвела до певних складнощів щодо виконання зобов'язань, які, втім, були

вирішені з врахуванням юридичних конструкцій, передбачених для таких ситуацій правилами Біржі. Втім, питання забезпечення дотримання зобов'язань за операціями РЕПО залишається вкрай важливим питанням.

Тим більше, що частка угод РЕПО на біржовому ринку є достатньо значущою та сягає 34% загального обсягу біржових торгів.

Параметри ринку РЕПО на фондових біржах у 2017 р.

	ФБП	ПФТС	УБ	Біржовий ринок
Обсяг торгів на ринку РЕПО, млн грн	49	21	1,3	71
Частка сукупного обсягу торгів на біржі, %	38%	32%	10%	34%
Частка біржі на ринку РЕПО, %	69%	29%	2%	100%

Зокрема, частка РЕПО на ФБ «Перспектива» та ПФТС складає 38% та 32% відповідно (насамперед, в сегментів боргових інструментів); на «Українській біржі» - лише 10%, але суттєвою є частка операцій РЕПО з акціями (74% обсягу торгів акціями), натомість РЕПО з ОВДП поки що не є достатньо розвинутим (лише 23 млн грн, тобто 0,3% обсягу торгів цим інструментом).

5) Сприяння збільшенню конкурентоспроможності національного біржового ринку, його корпоративній та технологічній концентрації на прозорих, ринкових умовах.

У 2015-2016 рр. різко зріс інтерес до структури власності провідних українських фондових бірж. Це зумовило тимчасове призупинення ліцензій бірж ПФТС та УБ, значне зменшення частки резидентів країни-агресора в їх капіталах, концентрацію та максимальне спрощення структури власності Біржі. Також активізувалися дискусії (в т.ч. за участі міжнародних експертів та потенційних інвесторів) щодо можливих шляхів концентрації національного біржового ринку, обрання для нього найбільш прийнятної корпоративної та технологічної платформи, ступеню участі держави в цих процесах. Біржа також проводила певні консультації щодо можливих форматів участі в таких процесах. Незважаючи на публічність позиції Біржі в цьому контексті, поки що, через об'єктивні складнощі (звуження біржового ринку, неочевидність його короткострокових перспектив в умовах активного реформування економіки та фінансового сектору, не надто послідовна позиція регулятора, тривалі процеси погодження та оформлення змін у власності ПФТС і УБ, неспівпадіння корпоративних інтересів та загального бачення розвитку ринку основними акціонерами провідних бірж тощо) консультації не призвели до більш-менш остаточних наслідків.

Разом з тим, проекти законодавчих актів про ринки капіталу та регульовані ринки створюють передумови для суттєвих змін на фондовому та товарному організованих ринках, оскільки можуть призвести для поширення напрямів діяльності існуючих майданчиків: фондові біржі можуть спробувати поширити свої торговельні технології не лише на товарні деривативи, але й власне на торги товарами, а технологічні товарні біржі, навпаки, можуть розглянути можливість отримання

ліцензій на організацію торгів цінними паперами та фондовими деривативами. Більшість нетехнологічних та фінансово неспроможних майданчиків можуть піти з ринку, натомість є очікування виходу на український ринок значущого міжнародного біржового оператора, а також появи принципово нових для України регульованих ринків, які існуючі учасники ринку можуть розвивати на умовах технологічної та/або корпоративної консолідації.

Таким чином, виникають передумови для участі Біржі в процесах такої консолідації біржового ринку, в т.ч. фінансових аспектів такої консолідації, які мають розглядатися, зокрема, з позицій можливості залучення фінансування для подальшого розвитку.

б) Участь в регуляторних заходах розвитку біржового ринку.

Підписання Асоціації України з ЄС має наслідком визначення пріоритетів розвитку національного фінансового ринку, формулювання відповідних програм та комплексного приведення нормативного поля до вимог європейських стандартів. Поки що у деяких випадках така імплементація європейських вимог проходить достатньо фрагментарно та вибірково, що може негативно позначитися на привабливості біржового ринку для внутрішніх та міжнародних інвесторів. Зрозуміло, що така ситуація вимагає подальшої активізації нормотворчих заходів та інформаційної активності Біржі.

Достовірність даних фінансової діяльності Товариства за 2017 рік перевірена аудитором.

Звіт та Висновок Ревізора наданий Дирекції Товариства та Біржовій раді. Розбіжностей з основних питань правильності ведення бухгалтерської звітності (балансу), ведення касових операцій та аналізу фінансового стану Товариства між зазначеними органами немає.

Оцінка діяльності Дирекції Товариства.

Дирекція здійснює свою діяльність відповідно до зареєстрованого Статуту Товариства та колективного договору.

Діяльність Дирекції була спрямована на поліпшення господарської діяльності Товариства та умов праці співробітників.

Враховуючи викладене Біржова рада вважає за доцільне:

1. Рекомендувати Дирекції продовжити фінансово - господарську діяльність Товариства, докладаючи зусилля для вирішення усіх проблем у діяльності Товариства.
2. Особливу увагу приділити економічним показникам роботи, домагаючись отримання прибутку Товариством.

3. Врахувати недоліки в діяльності Товариства у 2018 році та докласти зусиль на їх усунення у 2018 році.

Напередодні зборів Біржова рада на своєму засіданні розглянула звіт Дирекції Товариства, Висновки та Звіт Ревізора про фінансовий стан та бухгалтерський облік та вважає, що діяльність Товариства заслуговує позитивної оцінки.

Рекомендуємо загальним зборам акціонерів затвердити результати діяльності Товариства за 2017 рік, річні звіти та баланси за 2017 рік, а також визначити основні напрями діяльності Товариства на 2018 рік.

Одночасно звертаємо увагу, що згідно із ч. 3 ст.70 Закону України «Про акціонерні товариства» в разі, якщо на дату проведення загальних зборів неможливо визначити, які значні правочини вчинятимуться Товариством у ході поточної господарської діяльності, загальні збори можуть прийняти рішення про попереднє надання згоди на вчинення значних правочинів, які можуть вчинятися товариством протягом не більш як одного року з дати прийняття такого рішення, із зазначенням характеру правочинів та їх граничної сукупної вартості.

Біржова рада підтримує такий проект рішення щодо зазначеного питання та пропонує зборам акціонерів прийняти його в наступній редакції:

«1. Попередньо надати згоду на вчинення значних правочинів, які можуть вчинятися Товариством в ході його поточної господарської діяльності протягом не більш як одного року з дати прийняття цього рішення, предметом яких може бути майно, послуги або роботи, ринкова вартість яких перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства, зокрема, договори купівлі-продажу часток в статутному капіталі, купівлі-продажу, міни товарів, цінних паперів, рухомого та нерухомого майна, договори про надання послуг, залучення додаткових грошових коштів у національній та іноземній валюті, укладення договорів відступлення права вимоги, договори про надання поворотної фінансової допомоги, депозитні договори. Гранична сукупна вартість таких значних правочинів не повинна перевищувати 700 000 000 (сімсот мільйонів) гривень.

2. Надати повноваження щодо підписання вищевказаних правочинів Директору Товариства.».

Голова Біржової Ради

Е.І. Мілюшко

